

IL-QORTI TAL-APPELL KRIMINALI

Onor. Imħallef Dr. Aaron M. Bugeja M.A. (Law), LL.D. (melit)

Illum is-26 ta' Novembru 2020

Appell numru 285 tal-2019

Il-Pulizija

vs.

Claude PISANI

Il-Qorti:

1. Dan huwa appell minn sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) nhar l-1 t'Ottubru, 2019 fil-konfront ta' Claude PISANI, karta tal-identità bin-numru 86899M li ġie mixli:

Talli fis-17 ta' Diċembru 2018 għall-habta ta' 01:21hrs bil-vettura ICB 178 ġewwa Dawret Hal-Għaxaq, Hal-Għaxaq :

- 1) Saq l-imsemmija vettura bi traskuraġni.
- 2) U aktar saq jew ipprova jsuq jew kellu kontroll tal-imsemmija vettura fi triq jew f' post pubbliku meta ma kienx f'kundizzjoni li jsuq minhabba xorb jew drogi.

- 3) U kif ukoll talli pprova jsuq jew kellu kontroll tal-vettura fit-triq jew f' post pubbliku wara li kkonsma tant alkohol li l-proporzjon tiegħu fin-nifs, fid-demm jew fl-urina kien iżjed mill-limitu preskritt.

Il-Prosekuzzjoni titlob li jiġi skwalifikat mill-liċenzja tiegħu tas-sewqan.

2. Permezz tas-sentenza aktar 'il fuq imsemmija, il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali, wara li qieset li kien hemm żball fin-numru tal-karta tal-identita imniżla fiċ-ċitt maħruġ mill-istrument tat-test tan-nifs, u stante wkoll li ma ngiebet ebda prova li l-appellant kien fi stat ta' sokor, sabet lill-appellant mhux ħati tal-imputazzjonijiet miġjuba kontra tiegħu u illiberatu minn kull htija u piena.
3. Illi L-Avukat Ġenerali interpona appell minn din is-sentenza u li permezz tiegħu talab lil din il-Qorti jogħgobha tirrevoka s-sentenza appellata u li tgħaddi biex issib lill-appellant ħati tal-imputazzjonijiet miġjuba kontra tiegħu u dan wara li, in breve, saħaq li għalkemm huwa minnu li n-numru tal-karta tal-identita fuq iċ-ċitt kien ħazin, dan kien il-frott ta' *lapsus calami* jew *lapsus computeri* da parti tal-aġent tal-Pulizija li wettaq it-test tan-nifs. Hemm provi oħra li juru l-identita korretta tal-appellant bħala l-persuna li għamlet it-test tan-nifs u li kienet ix-xufier tal-karozza in kwistjoni. Apparti l-affidavits tal-Aġenti tal-Pulizija prezenti, hemm ukoll fuq iċ-ċitt innifsu indikat in-numru tal-karta tal-identita l-korretta tal-appellant bħala li hija n-numru tar-registrazzjoni tal-vettura.

4. Illi din il-Qorti rat l-atti kollha proċesswali, rat l-affidavits tal-Aġenti tal-Pulizija PS1042 A. Caruana, PC1411 K. Buttigieg, PC104 K. Cefai, u PC1405 D. Gerada, kif ukoll semgħet it-trattazzjoni tal-partijiet.

Ikkunsidrat

5. Illi nhar fil-lejl tas-17 ta' Diċembru 2018 għall-ħabta ta' 01:21, l-Aġenti tal-Pulizija PS1042 A. Caruana, PC1411 K. Buttigieg, PC104 K. Cefai, u PC1405 D. Gerada kienu qegħdin jagħmlu *roadcheck* f'Dawret Ħal-Għaxaq, Ħal-Għaxaq. Fil-ħin indikat waqfu vettura bin-numru tar-registrazzjoni ICB 178 li kienet misjuqa mill-appellant u fi kliem PS1042 A. Caruana -

fejn meta twaqqaf inxtamet riha ta' xorb, fejn għalhekk intalab jagħmel it-test tal-breathalyser u accetta, liema test irrizulta fil-possittiv, u rrizulta l-ammont ta' 033.8U/g/100ml. Għaldaqstant Claude gie nfurmat li ser jinhargu l-akkuzi għall-Qorti u halla l-vettura f' parking space u rritorna d-dar permezz ta' Taxi.

6. Il-kollegi ta' PS1042 jiddeskrivu dan l-episodju bi kliem u espressjonijiet kwazi identici għal dawk mistqarra mis-Surgent 1042. Minn dan il-kwadru probatorju jirrizulta li dawn l-Aġenti tal-Pulizija kienu qegħdin jagħmlu *road-check*, iżda ma jgħidux jekk kienx hemm raġuni speċifika għaliex waqfu lill-appellant, għajr hlief li dil-Qorti fehmet li dan twaqqaf fil-kwadru ta' dan ir-*road-check*, li gie innutat li **kif gie mwaqqaf inxtamet riha ta' xorb fuqu**. Dawn l-Aġenti tal-Pulizija b'hekk jesprimu l-opinjoni tagħhom li s-sewwieq setgħa kien fi stat ta' sokor mingħajr ma

jispjegaw fatti ċari u oġġettivi dwar ir-raġuni li sawret fihom dan is-suspett, u din l-opinjoni – għajr hlief għall-fatt li kollha jgħidu li kellu riġa ta' alkoħol fuqu.

7. Irriżulta li wara li ttiehed it-test tan-nifs mingħand l-appellant in-numru tal-karta tal-identita tal-appellant fuq dan iċ-ċitt ġiet indikata b'mod żbaljat. Biss din il-Qorti wara li fliet l-atti hija konvinta, lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni li l-persuna li kienet qegħda ssuq il-vettura in kwistjoni dakinhar imsemmi fl-imputazzjoni ma kien hadd hlief l-appellant. L-anqas għandha l-iċken dubju li iċ-ċitt tat-test tal-breathalyser kienet fil-fatt inħarġet wara li kien huwa stess li għamel dan it-test.
8. Kif isemmi l-Avukat Ġenerali il-provi preżentati juru biċ-ċar li l-persuna li kienet qed issuq u li twaqfet mill-Pulizija kien l-appellant bil-karta tal-identita tiegħu tkun 86899M. Dan insibuh imniżżel fl-affidavits kollha, inkluż l-istess indirizz residenzjali li huwa identiku għal dak tal-appellant. Fl-istess affidavits hemm indikat li l-appellant kien ġie mitlub jagħmel it-test tan-nifs u li huwa aċċetta li jagħmlu. Hemm ukoll ir-riżultat tat-test tan-nifs li kien 033.8Ug/100ml.
9. Minn dawn id-dettalji kollha fiċ-ċit eżebita wieħed isib li d-data tat-test kienet is-17 ta' Diċembru 2018 u l-ħin tat-test kien 01:21:42. Dawn it-tnejn jaqblu mad-data u l-ħin tal-imputazzjoni de quo. L-isem tas-sewwieq fuq iċ-ċitt huwa indikat bħala li huwa Claude Spiteri, iżda d-driver ID huwa mniżżel bħala 8689M. Biss il-vettura

misjuqa minn dan Claude Spiteri kienet iggib in-numru tar-registrazzjoni ICB 178 u l-Licence number tas-sewwieq kienet iggib in-numri 86899M. Jigifieri n-numru tal-licenza kien jaqbel man-numru tal-karta tal-identita korretta tal-appellant. Mic-citt jirrizulta wkoll li dan it-test sar minn PS1042 Aaron Caruana. Izda ir-rizultat ta-citt kien ta' 033.8Ug/100ml, liema ammont jaqbel bl-ezatt mal-ammont indikat fl-affidavits tal-Pulizija li xehdu f' dan il-kaz.

10. In bazi ghal dawn il-provi din il-Qorti taqbel mal-argument tal-Avukat Ġenerali li l-Qorti tal-Magistrati ma setghetx, legalment u ragonevolment, tillibera lill-appellant mill-imputazzjonijiet migjuba kontra tieghu minhabba li kien hemm dak l-izball fin-numru tal-karta tal-identita tal-appellant fuq ic-citt - galadarba kien hemm provi ohra sodi li in bazi taghhom l-identita ta' min ghamel dak it-test kienet tirrizulta cara minn dettalji ohra kemm fuq l-istess cit kif ukoll minn provi ohra.

Ikkunsidrat

11. Stabbilit dan, din il-Qorti trid tghaddi biex tanalizza jekk u safejn, anke jekk l-Avukat Ġenerali ghandu ragun fl-argumenti tieghu, tistax din il-Qorti tasal sabiex tilqa' t-talba tieghu biex thassar is-sentenza appellata u ssib lill-appellat hati.

12. F'dan ir-rigward, din il-Qorti tinnota li hadd mix-xiehda tal-Prosekuzzjoni ma jispjega x'kienu r-ragunijiet oggettivi li

wasluhom biex jitrissel is-suspett li s-sewwieq appellat setgħa kien fi stat ta' sokor meta kien qiegħed isuq u fil-kontroll ta' vettura bil-mutur. Ma ingħatat ebda informazzjoni dwar il-mod ta' kif is-sewwieq appellat kien qiegħed isuq qabel ma ġie mwaqqaf, dwar il-veloċita li biha kien qiegħed isuq, dwar l-imġieba tiegħu fuq l-*steering wheel*, dwar l-imġieba u l-kliem tiegħu wara li ġie mwaqqaf minnhom. Jiġifieri f'dan il-każ l-unika fatt li jista' jingħad li ġie perċepit minn wieħed mis-sensi ta' dawn ix-xhieda ordinarji u li ġie mistqarr b'xhieda minnhom kien li s-sewwieq appellant kellu riha ta' xorb fuqu. Jiġifieri l-argument tal-Avukat Ġenerali li l-appellant għandu jiġi misjub ħati tal-imputazzjonijiet kollha kontestati lilu jistrieħ fuq il-fatt li f'dan il-każ it-test tan-nifs kien jagħti riżultat pozittiv u li juri li l-appellant kien qiegħed isuq waqt li fis-sistema tiegħu kien hemm livell t'alkohol oghla minn dak previst skont il-Liġi.

13. Din il-Qorti ma tistax ma tqisx li din l-imġieba tal-appellat kienet deplorable u kundannabbli għall-aħħar. Izda l-anqas ma din il-Qorti tista' tinjora l-fatt li hadd minn dawn l-Aġenti tal-Pulizija ma jsemmi li, wara li ġie mwaqqaf is-sewwieq appellat, xi wieħed mill-Aġenti tal-Pulizija prezenti wissja' jew ta' d-drittijiet skont il-Liġi lill-appellat qabel ma dan aċċetta li jagħti l-kampjun tan-nifs.

14. Illi t-tielet imputazzjoni, u li għalhekk hija l-pern tas-sejbien ta' htija fl-appellat f'dan il-każ, hija bażata fuq l-artikolu 15B(1) tal-Kapitolu 65 tal-Liġijiet ta' Malta (l-Ordinanza) jaqra bil-mod segwenti : -

Ebda persuna m'għandha ssuq, tipprova ssuq jew tkun fil-kontroll ta' vettura bil-mutur jew vettura oħra fit-triq jew f'post pubbliku ieħor wara li tkun ikkunsmat tant alkoħol li l-proporzjon tiegħu fin-nifs, fid-demm jew fl-urina jkun iżjed mil-limitu preskritt.

15. Illi x-xenarju maħluq mill-Ordinanza inbidel xi ftit bis-saħħa tal-Avviz Legali 392 tal-2010, kif emendat bl-Avviz Legali 422 tal-2015 u 28 tal-2018. Din il-Liġi Sussidjarja 65.16 tirregola kif it-test tan-nifs għandu jsir. Qabel xejn it-test tan-nifs imsemmi fl-Ordinanza għandu jsir permezz tal-istrument muri fl-Ewwel Skeda għal dawn ir-regolamenti, li huwa *l-Alcovisor Professional Breath Alcohol Analyser*, mudell *Jupiter* jew kwalunkwe mudell ieħor li għandu l-istess funzjoni.

16. Issa meta l-Pulizija jużaw dan l-*Alcovisor* biex iwetqu t-test tan-nifs, **ir-rizultati miksuba** bl-użu ta' dan l-apparat għandhom jiġu trattati bħala dawk ir-rizultati analitiċi msemmija fl-artikolu 15E(1) tal-Ordinanza.¹ Jiġifieri r-rizultati tat-test magħmul bl-*Alcovisor* jkunu ammissibbli bħala prova f'kull proċediment għal reat taħt l-artikoli 15A jew 15B(1) tal-Ordinanza – kif fil-fatt ġara f'dan il-każ.

¹ Dan l-Artikolu jgħid hekk : -

15E.(1) Sabiex jiġi deciz jekk persuna għamlitx xi reat taħt l-artikoli 15A u 15B(1) ufficjal tal-Pulizija jista' jehtieg li dik il-persuna -

(a) tagħti kampjun tan-nifs jew kampjun għall-analiżi permezz tal-istrument approvat, skont ir-regolamenti magħmula taħt din l-Ordinanza, u r-rizultat hekk miksib għandu jkun ammissibbli bħala prova f'kull proċediment għal reat taħt l-artikoli 15A jew 15B(1). Ir-rizultati tal-analiżi għandhom jiġu prezunti bħala korretti sakemm ma jiġix ppruvat il-kuntrarju; jew (b) tagħti kampjun jew kampjuni tad-demm u l-urina għall-analiżi tal-laboratorju, li għandhom isiru fil-laboratorju approvat, skont ir-regolamenti magħmula taħt din l-Ordinanza, u l-opinjoni tal-analista f'dak il-laboratorju u r-rizultati tal-analiżi għandhom ikunu ammissibbli bħala prova f'kull proċediment għal reat taħt l-artikoli 15A jew 15B(1). Ir-rizultati tal-analiżi għandhom jiġu prezunti bħala korretti sakemm ma jiġix ppruvat il-kuntrarju: Iżda l-ufficjal tal-Pulizija jista' b'zieda mal-kampjuni tan-nifs jehtieg ukoll kampjun tad-demm jew zewġ kampjuni tal-urina.

Inoltre, dawn ir-rizultati għandhom jiġu prezunti bħala korretti sakemm ma jiġix ppruvat il-kuntrarju.

17. Il-konsegwenza hi li r-rizultat huwa ammissibbli bi prova fi proċeduri kriminali, quddiem Qorti ta' Ġustizzja Kriminali, li jistgħu jwaslu sabiex in bażi tagħhom is-sewwieq jista' jiġi misjub hati ta' delitt li għalih hemm il-piena ta' prigunerija. Apparti minn hekk dan ir-rizultat joħloq prezunzjoni *iuris tantum* li huwa korrett u mbaġhad jispetta lis-sewwieq li jipprova l-kuntrarju.

18. Ir-regolament 4 tal-L.S. 65.16 jgħid li r-**rizultati miksuba** bl-użu ta' dan l-apparat għandhom jiġu trattati bħala dawk ir-rizultati analitiċi msemmija fl-artikolu 15E(1) tal-Ordinanza. Izda mbaġhad ma jsemmi xejn dwar il-konsegwenzi li jista' jkun hemm jekk is-sewwieq jagħzel li ma jagħmilx it-test tan-nifs bl-*Alcovisor* – jiġifieri jekk jiskattawx ukoll id-disposizzjonijiet tal-artikolu 15E(4) kontra tiegħu b' mod li dak ir-rifjut jitqies fih innifsu bħala reat kriminali nonche l-prezunzjoni *iuris tantum* li l-proporzjon tal-alkoħol fin-nifs kien oġġla minn dak preskritt fil-Liġi. Fuq dan il-punt il-Liġi hija siekta, u l-Qorti b'hekk ikollha wkoll tiskot fuqu.

19. Jekk il-kampjun tan-nifs ikollu mhux iżjed minn 50 mikrogramma ta' alkoħol f'100 millilitru ta' nifs – bħal ma kien fil-każ in disamina - il-persuna li tkun tatu tista' titlob li dan jiġi sostitwit b' dak il-kampjun bħal dawk li jistgħu jkunu meħtieġa taħt l-artikolu 15E(1)(b) tal-Ordinanza u, jekk mbaġhad jagħti kampjun bħal dak, ebda kampjun tan-nifs ma għandu jintuża.

20. Jigifieri fl-eventwalita fejn il-persuna li tkun tagħat il-kampjun tan-nifs, ir-rizultat bl-*Alcovisor* jimmarka mhux aktar minn 50ug/100ml ta' nifs, l-istess persuna għandha d-dritt li titlob li dan it-test tan-nifs jiġi sostitwit bil-mezz tat-test tal-kampjun tad-demmu u tal-urina għall-analizi tal-laboratorju, fil-*Malta National Laboratory* u mbagħad it-test tan-nifs ma jkunx jista' jintuża bi prova. F'din l-eventwalita jkunu r-rizultati tal-analizi u l-opinjoni tal-analista f'dak il-laboratorju li mbagħad ikunu meqjusa ammissibbli bhala prova fi proċeduri penali taht l-artikoli 15A jew 15B(1) tal-Ordinanza. Aktar minn hekk dawn ir-rizultati huma prezunti bhala korretti sakemm ma jiġix ippruvat il-kuntrarju.

21. Il-kampjuni tan-nifs jistgħu jintalbu li jingħataw fil-post jew viċin il-post fejn l-istess kampjuni jkunu intalbu, jew f' għassa tal-Pulizija, centru tas-saħħa jew sptar. Il-kampjuni tad-demmu jistgħu jiġu mitluba li jingħataw f' għassa tal-Pulizija, centru tas-saħħa jew sptar. Iż-żewġ kampjuni tal-urina mitluba għall-analizi għandhom jingħataw b'intervall ta' siegħa bejniethom u fl-analizi għandu jintuża dak il-kampjun li jingħata l-aħħar. Il-kampjuni tal-urina jistgħu jintalbu li jingħataw f' għassa tal-Pulizija, centru tas-saħħa jew sptar.

22. Dil-Qorti jidhrilha li dawn ir-regolamenti jridu jiġu moqrija flimkien mal-artikoli tal-Ordinanza u jridu jiġu interpretati b' mod konformi mal-istess artikoli tal-Liġi. L-Ordinanza teziġi li meta Agent tal-Pulizija jiġi biex jitlob lil sewwieq biex joqgħod għal test

tan-nifs, l-Aġent tal-Pulizija jrid ikollu almenu **suspett raġjonevoli**

li l-

(a) persuna tkun qed issuq jew tipprova ssuq jew tkun fil-kontroll ta' vettura bil-mutur jew vettura oħra li tkun fit-triq jew f' post pubbliku ieħor u li jkollha l-alkohol f'għisimha jew li tkun għamlet reat kontra d-dispożizzjonijiet ta' din l-Ordinanza jew kontra xi regolamenti magħmula taħtha waqt li l-vettura bil-mutur kienet miexja; jew

(b) persuna kienet issuq jew tipprova ssuq jew kienet fil-kontroll ta' vettura bil-mutur jew vettura oħra fit-triq jew f' post pubbliku ieħor u li kellha alkohol f'għisimha u li dik il-persuna kien għad għandha l-alkohol f'għisimha; jew

(c) persuna kienet issuq jew tipprova ssuq jew kienet fil-kontroll ta' vettura bil-mutur jew vettura oħra fit-triq jew f' post pubbliku ieħor u li għamlet reat kontra d-dispożizzjonijiet ta' din l-Ordinanza jew kontra xi regolamenti magħmula taħtha waqt li l-vettura bil-mutur jew vettura oħra kienet miexja; jew

(d) persuna kienet issuq jew tipprova ssuq jew kienet fil-kontroll ta' vettura bil-mutur jew vettura oħra fit-triq jew f' post pubbliku ieħor meta dik il-vettura bil-mutur jew vettura oħra kienet involuta f' aċċident, huwa jista' jehtieg li dik il-persuna tagħti kampjun tan-nifs għal test tan-nifs.

23. Jigifieri **qabel** ma l-Aġent tal-Pulizija jkun jista' jehtieg lil xi sewwieq ta' vettura bil-mutur biex jagħti kampjun tan-nifs għat-test tan-nifs bl-*Alcovisor* huwa jrid almenu jkollu elementi biżżejjed li jsawrulu s-suspett raġjonevoli li s-sewwieq saq jew ipprova jsuq jew kellu l-kontroll ta' vettura bil-mutur jew vettura oħra fi triq jew f' post pubbliku u li jkollu l-alkohol f'għismu, jew li s-sewwieq ikun għamel reat kontra l-Ordinanza jew xi regolamenti magħmula taħtha waqt li l-vettura bil-mutur kienet miexja jew li meta misjuqa, dik il-vettura kienet involuta f' xi inċident.

24. Jigifieri għall-fini tal-artikolu 15C tal-Ordinanza dan is-suspett raġjonevoli jista' jitnissel f' moħħ l-Aġent tal-Pulizija anke mis-sempliċi fatt li s-sewwieq ikollu riħa ta' xorb fuqu; iżda l-fatt li jkun

hemm dik ir-riħa ta' xorb *sic et simpliciter* ma jfissirx li dik il-persuna ssir awtomatikament hatja tar-reat taħt l-artikoli 15A jew 15B(1) tal-Ordinanza.

25. Imbagħad jekk dak l-Aġent tal-Pulizija jkollu suspett raġjonevoli li sewwieq setgħa kien involut f'xi wiehed jew aktar minn dawn ix-xenarji imsemmija fl-artikolu 15C tal-Ordinanza, huwa jista' jeħtieġ li jitlob lis-sewwieq li jagħti kampjun għat-test tan-nifs. Jekk l-Aġent tal-Pulizija jkollu dan is-suspett raġjonevoli u l-apparat li jkollu disponibbli u li jintuza għat-test tan-nifs ikun l-*Alcovisor*, u s-sewwieq jagħmel it-test tan-nifs, allura mbagħad jiskattaw ir-regoli msemmija aktar il-fuq fir-rigward tar-riżultati ta' dak it-test tan-nifs.

26. Biss jibqa' l-fatt li biex jagħmel dan l-Artikolu 15C tal-Ordinanza jeħtieġ li l-Aġent tal-Pulizija jkollu s-suspett raġjonevoli li bl-imġieba tiegħu s-sewwieq jista' jkun involva ruħu fil-kommissjoni ta' xi reati, li jistgħu jkunu xi wiehed mid-delitti msemmija taħt l-artikoli 15A jew 15B(1) tal-Ordinanza. Meta jiġri hekk u l-Aġent tal-Pulizija jitnissillu dan is-suspett raġjonevoli ta' ksur tal-Artikoli 15A jew 15B(1) tal-Ordinanza, il-Liġi teħtieġ lil dan l-Aġent tal-Pulizija li jieħu azzjoni investigattiva pertinenti għall-funzjoni u mansjoni pubblika tiegħu.

27. U meta jiġi biex jieħu azzjoni investigattiva **minħabba** dan is-suspett raġjonevoli fis-sewwieq, l-istatus legali tas-sewwieq ma jibqax ta' sempliċi persuna li tkun infurmata fuq fatti rilevanti għal

stharrig mill-Pulizija, jew sempliciment ta' xhud. Is-sewwieq, fit-termini ta' din l-istess Ligi jsir suspettat li wettaq reat kriminali taht l-artikoli 15A jew 15B(1) tal-Ordinanza. U l-mument li s-sewwieq isir suspettat li jkun wettaq dawn ir-reati kriminali, filwaqt li l-Aġent tal-Pulizija jkollu d-dritt u dmir li jinvestigah, mill-banda l-oħra s-sewwieq ikollu dritt li jiġi mgħarraf li dan l-Aġent tal-Pulizija jkun tnissillu s-suspett raġjonevoli li huwa, bhala sewwieq ta' vettura bil-mutur setgħa kkommetta dawn ir-reati kriminali.

28.U wara l-introduzzjoni tal-Att IV tal-2014 kif emendat bl-Att VIII tal-2015 u mbagħad bl-Att LI tal-2016, f'dan il-kuntest ta' suspett raġjonevoli ta' kummissjoni ta' reati kriminali naxxenti mill-artikoli 15A u 15B(1) tal-Ordinanza, anke s-sewwieq ta' vettura bil-mutur għandu jgawdi d-drittijiet bħal kull persuna oħra li fl-ambitu t'investigazzjonijiet mill-Pulizija Eżekuttiva tkun saret suspettata li tkun wetqet tali reat kriminali u li tkun giet infurmata mill-Uffiċjal tal-Pulizija li tkun hekk suspettata u b'hekk ikunu applikabbli fil-konfront tiegħu id-drittijiet ai termini tal-artikolu 534A et seq tal-Kodiċi Kriminali.

29.U dan ukoll għaliex meta l-Uffiċjal tal-Pulizija jgħaddi biex jeżigi mis-sewwieq li jagħti kampjun tan-nifs għat-test tan-nifs, galadarba li din l-istedina tkun bażata fuq is-suspett raġjonevoli żviluppat preċedentement mill-Aġent tal-Pulizija li s-sewwieq ikun suspettat li wettaq reat kriminali (in specie taht l-artikoli 15A u 15B(1) tal-Ordinanza), bl-istess talba tiegħu biex is-sewwieq jagħti kampjun tan-nifs, l-Aġent tal-Pulizija jkun qiegħed ukoll juri b'mod ċar lis-

sewwieq li huwa, bħala Agent tal-Pulizija, gieħ is-suspett raġjonevoli fih li setgħa wettaq reat kriminali. Huwa għalhekk importanti li anke f'dan l-istadju, is-sewwieq li jkun suspettat li wettaq reati kriminali li jgħorru piena karċerarja jingħatawlu d-drittijiet tiegħu bħal kull persuna suspettata oħra li tkun wetqet reati serji li jistgħu igħorru l-piena ta' priġunerija.

30. Issa minbarra dan, jekk fil-kuntest aktar il-fuq imsemmi, l-Agent tal-Pulizija jeħtieġ lil persuna suspettata li tagħti kampjun tan-nifs, u dan isir bl-użu tal-*Alcovisor*, bis-saħħa tal-emendi fil-L.S. 65.16, ir-riżultat ta' dan it-test jitqies li huwa ammissibbli u jista' speċifikament iservi ta' prova fi proċeduri penali meħuda taħt l-artikoli 15A u 15B(1) tal-Ordinanza u li l-piena għalihom tista' tkun dik ta' priġunerija.

31. Din il-Qorti tishaq li r-regolamenti fil-Liġi sussidjarja 65.16 huma intiżi li jinqraw b'mod konformi mal-artikoli tal-Ordinanza u ma jistgħux dawn ir-regolamenti jissostitwixxu jew jidderogaw mid-disposizzjonijiet ta' din l-Ordinanza jew ta' Liġijiet oħra intiżi li jagħtu protezzjoni lil persuni suspettati li wetqu reat kriminali b'mod partikolari meta dan ikun punibbli bi priġunerija.

32. L-anqas ma jistgħu iservu biex jaġġiraw dak li l-istess artikoli tal-Ordinanza jippreskrivu. Dan allura japplika wkoll kull meta Agent tal-Pulizija jitnissillu suspett raġjonevoli fil-konfront ta' sewwieq ta' vettura bil-mutur jew vettura oħra - li setgħet tkun wetqet delitt taħt l-Ordinanza jew regolamenti magħmulin taħtha u li għalihom

jista' wkoll ikun hemm il-piena ta' prigunerija u li jehtieg minnha li taghti kampjun tan-nifs - irrispettivament fejn dan l-Agent tal-Pulizija jinzerta jkun qieghed - fit-triq daqskemm fl-ufficju jew band'ohra.

33.L-emendi fir-regolamenti tal-L.S. 65.16 huma maħsuba li jiffacilitaw l-użu tal-*Alcovisor* u tar-rizultanzi ta' dan it-test bhala prova ammissibbli għall-fini ta' proceduri kriminali taht l-artikoli 15A u 15B(1) tal-Ordinanza. Huma kienu wkoll intizi li jwarbu l-procedura precedenti relattiva għall-użu tal-*breathalyser test* li kienet maqsuma fi tnejn; u li jissimplifikawha billi t-test li jsir fuq il-post bl-*Alcovisor* ikun ritenibbli ammissibbli bi prova fi proceduri kriminali taht l-artikoli 15A u 15B(1) tal-Ordinanza - u mhux sempliciment jibqa' indikattiv bhal ma kien qabel.

34.Izda minkejja din l-intenzjoni prattika tal-Legislatur, tali emendi fir-regolamenti ma jgibux magħhom ukoll il-konsegwenza li l-kumpliment ta' dak misjub fl-artikoli 15C sa 15I tal-Ordinanza għandhom jitwarbu jew jigu superati b'dak imsemmi fir-regolamenti. Huma r-regolamenti misjuba fil-Liġi Sussidjarja li jridu jbaxxu rashom għad-disposizzjonijiet tal-Att Principali - jiġifieri l-Ordinanza - u mhux bil-maqlub.

35.Biex l-Agent tal-Pulizija jkun jista' jeżigi li jsir test tan-nifs lil sewwieq huwa jrid jtnissillu s-suspett raġjonevoli xi s-sewwieq ikun involut f'xi wiehed miċ-ċirkostanzi msemmija fl-artikolu 15C tal-Ordinanza. Jekk jirrizulta xi fatt li jnissel tali suspett raġjonevoli

f'moħħ l-Aġent tal-Pulizija, huwa jkun jista' jipproċedi bit-talba għat-test tan-nifs, li tkun trid issir skont ir-regolamenti misjuba fil-L.S. 65.16. Izda għalkemm ir-riżultati tat-test tan-nifs bl-użu tal-*Alcovisor*, jistgħu ikunu ammissibbli bi prova fi proċeduri kriminali fuq l-artikoli 15A u 15B(1) tal-Ordinanza, biex dan ikun jista' legalment iseħħ, hemm ukoll liġijiet oħra li jridu jiġu osservati sabiex din l-evidenza speċifika tkun tista' titqies li hija legalment ammissibbli bi prova fi proċeduri kriminali.

36.L-artikolu 15C tal-Ordinanza jrid jinqara' wkoll fid-dawl ta' dak li jipprovdu l-artikoli 15D u 15G tal-istess Ordinanza li jgħidu li :

15D. Uffiċjal tal-Pulizija jista' jgħaddi biex jarresta persuna jekk -

(a) bħala riżultat ta' test tan-nifs l-uffiċjal tal-Pulizija jkollu suspett raġonevoli li l-proporzjon ta' alkohol fid-demm ta' dik il-persuna jkun iżjed mill-limitu preskritt; jew

(b) dik il-persuna tonqos milli tagħti kampjun tan-nifs għal test tan-nifs meta meħtieġa tagħmel hekk skont id-dispożizzjonijiet tal-artikolu 15C sakemm dik il-persuna tkun giet avzata li n-nuqqas jew ir-rifjut li tagħmel dak meħtieġ kien reat.

15G. Persuna meħtieġa li tagħti kampjun tan-nifs, tad-demm jew tal-urina tista' tiġi miżmuma mill-Pulizija sakemm il-Pulizija jkun jidhrilha li dik il-persuna tkun f'kundizzjoni li ssuq.

37.Dawn id-dispożizzjonijiet ma ġewx abrogati jew mibdula. Skont kif kienet tishaq ġurisprudenza varja, ġie ritenut li hemm distinzjoni fil-mod ta' kif isir it-test tan-nifs imsemmi taħt l-artikoli 15C u 15D tal-Ordinanza, mill-analiżi tal-kampjun tan-nifs stipulat fl-artikolu 15E tal-Ordinanza; u li kien hemm ukoll distinzjoni dwar l-użu li jista' jsir minn dawn ir-riżultati; u dwar il-konsegwenzi ta' meta persuna tirrifjuta li tagħti test tan-nifs għal

meta tirrifjuta li tagħti kampjun tan-nifs, demm jew urina għall-analizi fil-laboratorju approvat.

38. Izda issa l-emendi fir-regolamenti misjuba fl-L.S.65.16 għabu magħhom konvergenza almenu f'dak li jirrigwarda r-rizultati li joħorġu mit-test tan-nifs bl-użu tal-*Alcovisor* - fis-sens li bl-użu tal-*Alcovisor*, ir-rizultat tat-test tan-nifs huwa ammissibbli bhala prova f'kull proċediment għal reat taħt l-artikoli 15A u 15B(1) tal-Ordinanza u dawn ir-rizultati huma prezunti korretti salv prova kuntrarja. Biss, apparti dan, id-disposizzjoni tal-artikoli 15C, 15D, et seq. tal-Ordinanza baqgħu invarjati - minkejja din il-bidla bil-mezz tar-regolamenti fir-rigward tal-valur probatorju tat-test tan-nifs li jkun meħud fuq il-post fejn ikun twaqqaf is-sewwieq bil-mezz tal-*Alcovisor*.

39. Għalhekk l-artikolu 15D tal-Ordinanza għadu jagħmel distinzjoni bejn il-konsegwenzi li jitnisslu mir-rifjut tas-sewwieq li joqgħod għat-test tan-nifs taħt l-artikolu 15C; għal dak ir-rifjut li jitnissel ai termini tal-artikolu 15E(4) tal-Ordinanza. U kif intqal qabel ir-regolamenti baqgħu siekta fir-rigward ta' jekk issa bis-sistema ta' test waħdieni bl-*Alcovisor* jkollu valenza probatorja, ir-rifjut tat-test tan-nifs fuq il-post jikkostitwix ukoll ir-reat taħt l-artikolu 15E(4) tal-Ordinanza. Izda la l-Liġi hi siekta, il-Qorti trid ukoll tiskot fuq dan il-punt.

40. Illi qabel id-dħul ta' dawn l-emendi fir-regolamenti misjuba fil-L.S. 65.16, fil-kawża fl-ismijiet *Il-Pulizija vs. Julian Sciberras* deċiża

minn din il-Qorti presjeduta mill-Imħallef Joseph Galea Debono nhar it-13 ta' Marzu 2001 gie speċifikat li :

Fuq dawn il-fatti l-ewwel qorti ma setgħetx legalment issib lil Sciberras hati tar-reat kontemplat fis-subartikolu (4) tal-Artikolu 15E tal-Kap. 65, u dan għal raguni wahda u semplici. Il-ligi tidistingwi bejn kampjun tan-nifs li jista' jintalab li jingħata għall-finijiet ta' **test** tan-nifs (Art. 15C), u z-zewg kampjuni li jistgħu jintalbu li jingħataw għall-finijiet ta' l-**analizi** permezz ta' strument approvat (Art. 15E(1)(a)). Huwa biss jekk wiehed jirrifjuta jew jonqos milli jagħti wiehed jew aktar minn dawn iz-zewg kampjuni (cioe` għall-finijiet tal- analizi permess ta' strument approvat) li wiehed ikun qed jikkommetti r-reat kontemplat fl-imsemmi subartikolu (4) tal-Artikolu 15E. Dan huwa car mill- kliem adoperati fl-imsemmi subartikolu: "Persuna li tirrifjuta jew tonqos milli tagħti kampjun kif mahsub taht dan l-artikolu [u mhux ukoll taht l-Artikolu 15C] tkun hatja ta' reat..." Persuna li tirrifjuta li tagħti n-nifs għall-finijiet tat-test tan- nifs, jigifieri għall-finijiet ta' dak li komunement jissejjah ir-*roadside test* (ara d- definizzjoni ta' "test tan-nifs" fl-Artikolu 15I(1)) tkun soggetta li tigi arrestata taht l-Artikolu 15D (basta li tkun ingħatat it-twissija imsemmija fil-paragrafu (b) tal-imsemmi Artikolu 15D), mehuda d-Depot tal-Pulizija, u biss jekk hemm, cioe` fid-Depot, tibqa' tirrifjuta jew tonqos milli tagħti n-nifs kif mehtieg għall- analizi, u mingħajr raguni valida skond il-ligi, tkun hatja tar-reat kontemplat fl-Artikolu 15E(4). Fi kliem iehor, dak li kellu jagħmel il-Kuntistabbli Cristina kien li jarresta lil Sciberras u jieħdu d-Depot, u mhux semplicement jehodlu d- dettalji u jhallieh sejjer. Għalhekk fuq il-fatti kif irrisultaw, l-ewwel qorti ma setgħet qatt issib lill-appellant hati kif effettivament sabitu, cioe` tar-reat kontemplat fl-Artikolu 15E(4) tal-Kap. 65. Dak li għamel l-appellant kien jammonta għar-reat minuri u kontravvenzjonali, izda kompriz u involut fit-tieni imputazzjoni, u cioe` li naqas li jobdi ordni legittima tal-pulizija bi ksur tal- Artikolu 338(ee) tal-Kodici Kriminali. Fir-rikors tiegħu ta' appell, l-appellant jikkontendi li hu ma nefahx fil-pajp għax kellu halqu migugh minhabba daqqa li kien qala' fuq halqu b'risultat ta' l-incident awtomobilistiku. Din il-Qorti, pero`, bħall-ewwel qorti, tara li din kienet semplici skuza, anzi skuza banali, li l- appellant hareg biha wara biex jipprova jiggustifika n-nuqqas tiegħu li jagħti n-nifs kif kien qed jigi mitlub mill-pulizija.

41.Fis-sentenza *Il-Pulizija vs Francis Pace* deciza minn din il-Qorti presjeduta mill-Imħallef Vincent De Gaetano nhar it-22 ta' Settembru 1999, jingħad ukoll li t-twissija jew il-*caution* (li tingħata dwar il-fatt li n-nuqqas jew ir-rifjut li l-gudikabbli jagħti kampjun

tan-nifs hu reat) hija meħtieġa biss sabiex il-Pulizija tkun tista' tarresta lil dak li jkun li jonqos milli jagħti kampjun tan-nifs għat-test tan-nifs fuq il-post – u dan skont l-artikolu 15D tal-Kapitolu 65 tal-Liġijiet ta' Malta. Jigifieri l-konsegwenza tar-rifjut fil-każ ta' nuqqas ta' għoti ta' kampjun tan-nifs għat-test tan-nifs fuq il-post huwa l-arrest immedjat (u, dak iż-żmien, it-teħid tal-ġudikabbli fl-Kwartieri Ġenerali sabiex issir l-analiżi bil-mezz tal-istrument approvat. Imbagħad ikun ir-rifjut li l-ġudikabbli li jissottometti ruħu għal din l-analiżi li tista' twassal għar-reat taħt l-artikolu 15E(4) tal-Kodiċi Kriminali u għall-fini ta' dar-reat ebda twissija ma hi meħtieġa).²

42.Ifisser li dan ix-xenarju inbidel xi ftit bis-saħħa tal-fatt li r-rizultat tat-test tan-nifs magħmul bl-*Alcovisor* issa għandu jiġi trattat bħala r-rizultat analitiku msemmi fl-artikolu 15E(1) tal-Ordinanza³ u b'hekk jekk jintuza dan l-apparat fuq il-post, ma hemmx aktar għalfejn li s-sewwieq jittiehed l-Għassa jew il-Kwartieri Ġenerali għall-użu tal-analiżi bil-mezz tal-istrument approvat. L-*Alcovisor* **huwa** l-istrument approvat. Izda l-istess regolamenti xorta wahda hallew il-possibilita li jsir l-analiżi tad-demm jew tal-urina fiċ-ċirkostanzi speċifikati.

² *Il-Pulizija v. Emanuel Camilleri*, Qorti tal-Appell Kriminali deciza nhar it-30 ta' April, 1999, u *Il-Pulizija v. Anthony Cutajar*, Qorti tal-Appell Kriminali deciza nhar it-2 ta' Settembru, 1999.

³ Minghajr distinzjoni bejn 15E(1)(a) u (b) tal-Ordinanza.

43. Illi fl-appell kriminali *Il-Pulizija vs. Ramon Fenech* mogħtija minn din il-Qorti presjeduta mill-Imħallef Michael Mallia nhar is-26 ta' Marzu 2015 fejn ingħad is-segwent i : -

Għal dak li jirrigwarda l-ewwel akkuza meta persuna tirrifjuta li tossottometti ruhha għall-ezami tan-nifs f'dak illi huwa magħruf bħala "roadside test", dan jagħti lok għall-arrest tal-persuna u mhux għar-reat indikat fic-citazzjoni. Ir-reat imbagħad jigi ikkunsmat meta dak li jkun jittiehed fil-kwartieri generali tal-pulizija fejn hemm l-apparat ordnat mill-igi u f'dak l-istadju jirrifjuta illi jiehu l-ezami. F'dan il-kaz johrog car illi l-appellat ittiehed biss l-għassa ta' Birkirkara u minn hemmhekk intbagħat id-dar. Teknikament, għalhekk, la darba ma giex offrut l-ezami fil-laboratorju tal-kwartieri generali tal-pulizija l-appellat ma jistax jinstab hati tal-ewwel imputazzjoni (ara "Pulizija versus Julian Sciberras", Appell Kriminali, 13 ta' Marzu 2001, kif ukoll *Il-Pulizija versus Raymond Parnis*, 2 ta' Mejju 2012).

44. Inltre fis-sentenza *Il-Pulizija vs. Raymond Grech Marguerat* deċiża minn din il-Qorti presjeduta mill-Imħallef Edwina Grima nhar it-28 ta' Ġunju 2017 saħqet is-segwent i :

Dan ifisser allura illi r-rifjut li jossottoporti ruhu għat-test tan-nifs fit-termini ta' l-artikolu 15C wassal għall-arrest ta' l-appellat, kif mahsub fl-artikolu 15D tal-Kap.65. Jekk imbagħad isehh ir-rifjut biex isirli t-test tan-nifs gewwa l-għassa tal-pulizija, huwa hemmhekk biss li jiskatta r-reat. Ir-reat b'hekk jista' jigi ikkunsmat biss meta ikun hemm ir-rifjut gewwa l-għassa tal-pulizija.⁴

45. Biss peress li skont l-artikoli 15C u 15D tal-Ordinanza, l-Uffiċjal tal-Pulizija jista' jeħtieg lis-sewwieq biex jagħti kampjun tan-nifs għat-test tan-nifs, u tali ħtiega hija forma ta' ordni legittima mogħtija minn Pulizija lil persuna, skond l-appell *Sciberras* aktar il-fuq imsemmi bir-rifjut tiegħu is-sewwieq ikun jista' jitqies li jkun

⁴ Ara wkoll *Il-Pulizija vs Raymond Parnis*, deċiża nhar it-2 ta' Mejju 2012 minn din il-Qorti ippreseduta mill-Imħallef Michael Mallia.

ikkommetta r-reat minuri u kontravvenzjonali, izda kompriż u involut fit-tielet imputazzjoni, u cioè` li naqas li jobdi ordni legittima tal-Pulizija bi ksur tal-Artikolu 338(ee) tal-Kodici Kriminali.

46. Kif tinqal, l-artikolu 15D tal-Ordinanza għadu jipprovdi li l-Uffiċjal tal-Pulizija (li jrid ikollu xi suspett raġjonevoli imsemmi fl-artikolu 15C tal-Ordinanza biex jitlob lil sewwieq li jagħti kampjun tan-nifs għat-test tan-nifs), jista' jgħaddi għall-arrest tas-sewwieq jekk:

(a) bħala riżultat ta' test tan-nifs l-Uffiċjal tal-Pulizija jkollu suspett raġjonevoli li l-proporzjon ta' alkohol fid-demm ta' dik il-persuna jkun iżjed mil-limitu preskritt; jew

(b) jekk is-sewwieq jonqos milli jagħti kampjun tan-nifs għal test tan-nifs - meta meħtieġ jagħmel hekk skont id-dispożizzjonijiet tal-artikolu 15C - sakemm dik il-persuna tkun giet avzata li **n-nuqqas jew ir-rifjut li jagħmel dak meħtieġ kien reat.**

47. Filwaqt li din il-Qorti tifhem li bis-saħħa tar-regolamenti tal-L.S.65.16 issa huwa ċar li r-riżultat tat-test tan-nifs meħud bl-*Alcovisor* huwa ammissibbli bi prova għall-fini tar-reat taħt l-artikoli 15A u 15B(1) tal-Ordinanza, din il-Qorti tifhem ukoll li tali żvilupp ma jistax jiġi interpretat jew implimentat b'mod li jidderoga jew jirrestringi jeddijiet bażiċi ta' persuna **suspettata li wetqet tali delitti li jikkomportaw piena karċerarja fil-każ ta' sejbien ta' htija.**

48. Meta sewwieq jagħzel li joqghod għal test tan-nifs bl-*Alcovisor*, huwa jkun qiegħed jissottoporti lilu nnifsu għal test li r-rizultat tiegħu, bis-saħħa tal-Liġi innifisha, jkun jista' jittiehed bi prova kontra tiegħu fi proċeduri kriminali għal delitti taħt l-artikoli 15A u 15B(1) tal-Ordinanza li jgħorru piena karċerarja - eżatt kif ġara f'dan il-każ; u li tali prova għandha tali saħħa li r-rizultat tat-test jiġi, *iuris tantum*, prezunt li huwa korrett.

49. Mill-banda l-oħra jekk is-sewwieq jagħzel li jirrifjuta li jagħmel it-test tan-nifs, bl-artikolu 15D tal-Ordinanza li ma ġiex mibdul minkejja l-introduzzjoni tal-emendi fir-regolamenti tal-L.S.65.16, l-istess sewwieq ikun soġġett li jiġi arrestat, u għall-dan ir-rifjut tiegħu, jista' jiġi meqjuż li jikkommetti reat kontravvenzjonali.

50. Izda aktar minn hekk, biex l-Aġent tal-Pulizija jkun jista' jgħaddi għall-arrest tas-sewwieq fil-każ li dan jagħzel li jonqos milli jagħti kampjun tat-test tan-nifs li jkun meħtieġ minnu bis-saħħa tal-artikolu 15C tal-Ordinanza, l-istess Aġent tal-Pulizija jkun ried li, **qabel** ma l-istess sewwieq ikun ha d-deċiżjoni tiegħu jekk jirrifjutax it-test jew le, ikun wissa' lis-sewwieq li **n-nuqqas jew ir-rifjut li jagħmel dak meħtieġ kien reat**. Peress li l-Aġent tal-Pulizija ma jkunx jaf x'ser tkun id-deċiżjoni tas-sewwieq qabel ma dan jistaqsih, huwa loġiku li din it-twissija trid tingħata dejjem qabel ma huwa jeżiġi mis-sewwieq li jagħti kampjun tan-nifs.

51. Il-konsegwenza legali li illum titnissel mit-test tan-nifs magħmul bl-*Alcovisor Professional Breath Alcohol Analyser; Model Jupiter* iggib il-konsegwenza li r-rizultati jkun jgħoddu daqslikieku kienu

meħuda bl-istrument approvat u b'hekk jistgħu jiġu ammessi bħala prova favur jew kontra s-sewwieq fi proċeduri kriminali li l-eżitu tagħhom tista' tkun piena karċerarja. Dawn huma konsegwenzi li jistgħu jkunu ta' preġudizzju għas-sewwieq. Biex jagħmel tajjeb għal dan il-potenzjali preġudizzju, kull sewwieq li jsib ruħu f'dik is-sitwazzjoni ta' suspett raġjonevoli għandu, qabel ma huwa jkun issottometta ruħu għal tali test tan-nifs, jiġi debitament inwissi mill-Aġent tal-Pulizija dwar id-drittijiet tiegħu ta' suspettat li wettaq reati kriminali punibbli bi priġunerija nonche li jingħata t-twissijiet relattivi għall-fini tat-test tan-nifs.

52. Illi dan japplika aktar u aktar illum fejn bis-saħħa tar-regolament 5 tal-L.S.65.16 jekk il-kampjun tan-nifs ikollu mhux iżjed minn 50 mikrogramma ta' alkohol f'100 millilitru ta' nifs, il-persuna li tkun tatu tista' titlob li dan jiġi sostitwit b'dak il-kampjun bħal dawk li jistgħu jkunu meħtieġa taħt l-artikolu 15E(1)(b) tal-Ordinanza u, jekk mbagħad jagħti kampjun bħal dak, ebda kampjun tan-nifs ma għandu jintuza. Biex dan id-dritt jitqies li huwa effettiv, is-sewwieq għandu jkun mgħarraf bih ukoll. Fil-fatt f'dan il-każ ir-riżultat tat-test ta 033.8/100ml u b'hekk l-appellant kien jikkwalifika li jinvoka dan ir-regolament.

53. Illi dawn il-Qrati kellhom diġa opportunita li jippronunzjaw ruħhom kwantu għal dak li jirrigwarda l-obbligu tal-Aġenti tal-Pulizija li jagħtu l-jeddijiet ta' persuni suspettati li wetqu reat kriminali lil sewwieqa ta' vetturi bil-mutur, nonche li jagħtu t-

twissijiet speċifiċi lil tali sewwieqa in proċint li jissottoponu lilhom infushom għat-test tan-nifs.

54. Din il-Qorti diversament preseduta, fl-appell fl-ismijiet *Il-Pulizija vs. Raymond Grech Marguerat* deċiża nhar it-28 ta' Ġunju 2017 iddeċidiet li

Illi l-Qorti tqies illi t-twissija meta jkun ser jigi issomministrat t-test tan-nifs għandha tigi spjegata car u tond. Dan għaliex din mhijiex is-solita twissija li hija ikkontemplata fil-ligi għaliex il-ligi tippresuponi l-htija meta jkun hemm ir-rifjut u allura l-pulizija investigattiva għandha tkun attenta doppjament meta jinghata l-caution f' dawn il-kazijiet fejn allura l-persuna suspettata għandha tinghatat d-dritt li tikkonsulta ma' avukat qabel ma taghti t-twegiba tagħha billi b'tali twegiba tkun tista' tinkrimina ruhha. Fil-fatt il-Qorti Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem testendi it-tifsira ta' "criminal charge" mill-mument illi persuna tkun ser tigi affetwata minn xi att investigattiv tal-pulizija (ara Alexander Zaichenko vs Russia – 18/02/2010): "The Court reiterates that in criminal matters, Article 6 of the Convention comes into play as soon as the person is "charged"; this may occur on a date prior to the case coming before the trial court, such as the date of arrest, the date when the person concerned was officially notified that he would be prosecuted or the date when the preliminary investigations were opened. 'Charge' for the purposes of article 6(1) may be defined as the official notification given to an individual by the competent authority of an allegation that he has committed a criminal offence" a definition that also corresponds to the test whether the situation of the person has been substantially affected."

Dan ifisser allura illi mill-mument ta' l-arrest ta' l-appellat meta ittiehed mill-post tal-incident lejn l-għassa tal-pulizija huwa kellu jigi mogħti l-jedd jikkonsulta ma' l-avukat tal-fiducja tieghu qabel ma jinkrimina ruhu bir-rifjut tieghu li joqghod għat-test tan-nifs li kien qed jigi mitlub jagħmel, iktar u iktar meta kollox kien qed jindika illi l-appellat ma kienx qed jifhem dak li kien qed jingħad lilu. Għal dawn il-motivi għalhekk din il-Qorti issib illi ma tistax taqleb id-deċizjoni liberatorja mogħtija mill-Ewwel Qorti.⁵

55. Fl-appell kriminali *Il-Pulizija vs. Claude Formosa*, deċiż fit-23 ta' Lulju 2019 din il-Qorti diversament presjeduta, anke fuq l-iskorta

⁵ Enfazi miżjuda.

tas-sentenza *Grech Marguerat*, aktar il-fuq imsemmija, kienet saħqet illi :

Illi l-Qorti tqies illi t-twissija meta jkun ser jigi issomministrat t-test tan-nifs ghandha tigi spjegata car u tond u jidher li f'dan il-kaz din il-materja ma hiex qed tigi kkontestata. Dan ghaliex din mhijiex is-solita twissija li hija ikkontemplata fil-ligi ghaliex il-ligi tippresuponi l-htija meta jkun hemm ir-rifjut u allura l-pulizija investigattiva ghandha tkun attenta doppjament meta jinghata l-caution f'dawn il-kazijiet fejn allura l-persuna suspettata ghandha tinghatat d-dritt li tikkonsulta ma' avukat qabel ma taghti t-twegiba taghha billi b'tali twegiba tkun tista' tinkrimina ruhha.

Illi f'dan il-kaz jirrizulta li l-appellant gie mehud l-ghassa sabeix jaghti dan il-kampjun tan-nifs bhal parti mill-investigazzjoni sabeix iwaslu ghal proceduri quddiem il-Qorti. Ghalhekk f'dak l-istadju l-appellant gja kien qed jigi kunsidrat bhala 'suspettat' u mhux semplici xhud.

56. Dawn iż-żewġt kazijiet ikkoncentraw fuq il-jedd tas-sewwieq li jinghata d-drittijiet tieghu ta' suspettat mill-mument li huwa gie arrestat u mehud l-Għassa tal-Pulizija. Biss kif intqal aktar il-fuq f'din is-sentenza, biex l-Aġent tal-Pulizija jkun jista' jeżiġi li s-sewwieq joqgħod għat-test tan-nifs, dan l-Aġent ikun irid qiegħed jaġixxi in segwitu għal suspett raġjonevoli li jkun tnissillu qabel. Dan is-suspett raġjonevoli jista' jissarraff fl-azzjoni li jeżiġi lis-sewwieq li joqgħod għat-test tan-nifs – mingħajr il-htieġa li huwa jkun arrestit lis-sewwieq fis-sens ta' din l-Ordinanza. Kif intqal aktar il-fuq dan l-Aġent tal-Pulizija li jtnissillu s-suspett li sewwieq ikun ikkommetta reat kriminali jnissel ukoll fis-sewwieq il-jedd li s-sewwieq ikun jaf li huwa jinsab taħt tali suspett.

57. Issa l-mument li l-Aġent tal-Pulizija jwaqqaf lis-sewwieq, jiġih is-suspett raġjonevoli li dan jista' jkun li kkommetta r-reati taħt l-artikoli 15A jew 15B(1) tal-Ordinanza u jeżiġi mis-sewwieq li dan

joqghod għat-test tan-nifs, din l-ordni legittima fiha nnifisha hija manifestazzjoni tas-suspett raġjonevoli li dan l-Aġent tal-Pulizija jkun ifforma fis-sewwieq. In kwantu tali għalhekk f' dak il-mument is-sewwieq ikun akkwista l-istatus legali ta' suspettat u għandu jgawdi mhux biss mid-dritt li jiġi mwissi bit-tifsira tat-test tan-nifs u l-konsegwenzi tar-rizultat ta' dan it-test u d-drittijiet naxxenti mill-Ordinanza u r-Regolamenti, nonche l-konsegwenzi tar-rifjut li huwa jagħmel dan it-test, iżda għandu wkoll jgawdi mid-drittijiet ta' persuna suspettata skont l-artikolu 534A tal-Kodiċi Kriminali.

58. Similment għal dan il-każ, fil-każ *Formosa* ġie nnutat illi s-sewwieq setgħa jkun passibbli għal reat li jgorr miegħu piena ta' prigunerija. Il-kwistjoni legali li s-sewwieq kien qiegħed jaffaċċja mhix waħda ta' sempliċi kontravvenzjoni tar-regolamenti tat-traffiku jew reati minuri. Anke f'dan il-każ l-appellant kien qiegħed jiġi mwaqqaf fuq suspett ta' kommissjoni ta' delitti taħt l-artikoli 15A u 15B(1) tal-Ordinanza li jgorru piena ta' prigunerija skont l-artikolu 15H tal-Kapitolu 65 tal-Liġijiet ta' Malta.

59. L-argument imsemmi fl-appell *Formosa*, b' mod partikolari fejn għandu x'jaqsam l-għoti tat-twissija speċifika relattiva għat-test tan-nifs u l-konsegwenzi tar-rifjut tiegħu nonche l-jedd għall-assistenza legali - jsib ukoll postu f'dan il-każ. Din il-Qorti tifhem li f' materja ta' *road-side checks or interviews* il-Pulizija tkun trid qabel xejn tibda' tistabbilixxi jew taċċerta ċerti fatti. Il-Qorti tifhem ukoll li mhux kull ksur tar-regolamenti tat-traffiku huwa tal-istess serjeta u gravita. B'hekk il-Pulizija trid, sa minn dak l-istadju bikri,

tagħmel distinzjoni bejn suspett raġjonevoli ta' ksur ta' liġi serju bħal dawk kontemplati fl-artikoli 15A u 15B(1) tal-Ordinanza u dawk li ma jkunux.

60. Din il-Qorti hija konxja minn dak imsemmi minn din il-Qorti diversament presjeduta fl-appell *Il-Pulizija vs Mark Scicluna*, deċiż nhar it-23 ta' Jannar 2014 meta qalet li t-twissija formali għandha tingħata biss meta l-persuna tkun taħt arrest; u li meta persuna tkun qed issirilha *roadside interview* din ma tkunx taħt arrest u l-Pulizija tkun biss qegħda tipprowa tistabbilixxi l-fatti u tiegħu l-verżjoni tal-partijiet involuti f'incident; u li dawn il-partijiet, sa dak l-istadju, ma jkunux taħt arrest; u li jekk ma jikkoperawx mal-Pulizija dawn jistgħu ikunu passibbli għal reati oħra.

61. Izda din il-Qorti jidhrilha li f'dan il-każ s-sitwazzjoni tal-appellant ma kienetx sempliciment dik ta' *road-side check or interview* fuq xi suspett ta' xi reat minuri bħal kontravvenzjoni ta' xi regolament tat-traffiku li ma jgorrx pieni karċerari. Is-suspett fih kien ferm aktar serju minn hekk. Ghalkemm hadd mill-Pulizija prezenti ma spjegaw għaliex gihom dak is-suspett għajr hlief għar-riħa ta' xorb, hu fatt li l-appellant kien gie mwaqqaf fuq suspett li kien xurban.

62. Ghalkemm dan is-suspett tnissel fl-istess kuntest cirkostanzjali bħal ma jistgħu jitnisslu hafna suspetti ta' kontravvenzjonijiet żgħar tat-traffiku, il-mod kif tali każijiet għandhom jigu misthargha, investigati u mmexxija ma jstax isegwi l-istess proċeduri bħal dawk applikabbli għal reati tat-traffiku maġġuri.

63. B' mod partikolari wara li bl-emendi tal-2015, it-test tan-nifs jista' isir direttament fuq il-post bl-*Alcovisor Professional Breath Alcohol Analyser; Model Jupiter* u dan it-test igib il-konsegwenzi msemmija fl-artikolu 15E(1) tal-Kapitolu 65 tal-Ligijiet ta' Malta, il-kwadru legali jsir aktar kumpless minn dak li kien qabel l-emendi tal-2015, bil-konsegwenzi imsemmija aktar il-fuq.

64. F' dan il-każ, minn imkien ma jirrizulta jekk f'xi hin, qabel ma l-appellant gie mistoqsi jekk kienx jaççetta li jsiru t-test tan-nifs, kienx inghata l-jeddijiet tieghu jew it-twissijiet imsemmija. F' dan il-kuntest, din il-Qorti ma tistax tqis li jkun *safe and satisfactory* li tikkunsidra r-rizultat ta' dan it-test tan-nifs, magħmul mingħajr kawteli u twissijiet fejn hemm konsegwenzi legali serji li jitnisslu kemm jekk isir u kemm jekk ma jsirx, bħala prova ammissibbli.

65. F' dan l-isfond din il-Qorti ma tistax tqis li l-Qorti tal-Magistrati setgħet issib htija fl-appellant in bażi għal r-izultat ta' test tan-nifs li sar mingħajr ma qabel ġew imħarsa l-kawteli u l-proċeduri stabbiliti mill-Liġi.

Ikkunsidrat

66. Illi r-reat ipotizzat fit-tieni imputazzjoni jippreskrivi li :-

15A.(1) Ebda persuna ma għandha ssuq jew tipprova ssuq jew ikollha l-kontroll ta' vettura bil-mutur jew vettura oħra li tkun fit-triq jew f'post pubbliku ieħor jekk ma tkunx f'kundizzjoni li ssuq minħabba xorb jew drogi.

(2) Għall-finijiet ta' dan l-artikolu, persuna titqies li m'hijiex f'kundizzjoni li ssuq jekk il-kapaċità tagħha li ssuq sew tkun għal xi hin imnaqqsa.

67. Fis-sentenza bl-ismijiet *Il-Pulizija vs. Marlon Montebello*, din il-Qorti diversament preseduta kienet ikkonsidrat is-segwent i :

Kif din il-Qorti kellha okkazzjoni tosserva fis-sentenza tagħha tat-2 ta' Settembru, 1999 fl-ismijiet *Il-Pulizija v. Francis Pace*, biex jigi deciz jekk persuna kienitx qed issuq "meta l-kapacita` tagħha li ssuq sew [kienet] għal xi hin imnaqqsa"¹ minhabba xorb (jew drogi) bi ksur ta' l-Artikolu 15A, wiehed jista' jiehu in konsiderazzjoni provi ohra, cioe` apparti mir-risultat o meno ta' l-analizi magħmula skond l-Artikolu 15E. Tali prova ohra tista' tinkludi il-komportament u l-kundizzjoni fizika tas-sewwieq, kif ukoll ir-risulatat tat-test (preliminari) tan-nifs magħmul taht l-Artikolu 15C. Kwantu għall-hekk imsejja "caution", din it-twissija (cioe` t-twissija li n-nuqqas jew rifjut li wiehed jaghti kampjun tan-nifs hu reat) hi mehtiega biss sabiex il-pulizija tkun tista' tarresta lil minn hekk jonqos milli jaghti il-kampjun għat-test tan-nifs (mhux għall-analizi), u dan skond l-Artikolu 15D(b); għall-finijiet tar-reat kontemplat fl-Artikolu 15E(4) ebda twissija ma hi mehtiega (ara *Il-Pulizija v. Emanuel Camilleri*, App. Krim., 30di ta' April, 1999, u *Il-Pulizija v. Anthony Cutajar*, App. Krim., 2 ta' Settembru, 1999).

68. Dan ifisser li għall-fini ta' integrazzjoni tar-reat taht l-artikolu 15A tal-Kapitolu 65 tal-Ligijiet ta' Malta din il-Qorti tista' tiehu in konsiderazzjoni **provi ohra apparti** mir-rizultat o meno tal-analizi magħmula skont l-artikolu 15E tal-Kapitolu 65 tal-Ligijiet ta' Malta, li jistgħu jinkludu l-komportament u l-kundizzjoni fizika tas-sewwieq. Dan huwa wkoll rilevanti għall-fini tal-ewwel imputazzjoni f' dan il-każ u çjoe dik li l-appellant kien saq il-vettura bil-mutur de quo bi traskuraġni.

69. Kif intqal aktar il-fuq l-unika frazi li l-erba' Agenti tal-Pulizija jgħid fl-affidavits tagħhom u li setgħet tiġġustifika suspett fl-appellant kienet li l-appellant kien gie mwaqqaf waqt *road-check* u kellu riħa

ta' alkoħol fuqu. Din il-Qorti ma tiddubitax minn dan u tqis li dan il-fatt kien biżżejjed biex inissel is-suspett raġjonevoli f'dawn l-Aġenti tal-Pulizija biex ikunu jistgħu jibdew jieħdu l-mizuri skont il-Liġi fil-konfront tas-sewwieq.

70. Izda fid-dawl tal-ġurisprudenza aktar il-fuq imsemmija bilfors trid tistaqsi l-mistoqsija – x'kienet dik l-imġieba tal-appellant li setgħet hasbithom li kien fi stat ta' sokor? Kien il-mod kif kien qiegħed isuq? Kien il-mod kif kien qiegħed iġib ruħu? Kien il-mod kif kien qiegħed jitkellem? Kienet xi spavalderija fis-sewqan jew fl-imġieba jew fil-kliem tiegħu? Kien hemm xi atti t'erratiċita inspjegabbli fl-imġieba jew sewqan tal-appellant? Kollox f'daqqa? L-affidavits huma skarni għall-aħħar minn dawn id-dettalji dwar x'wassal lill-Pulizija jkollhom suspett fl-appellant.

71. F'dan il-każ l-anqas tgħid kien hemm xi forma ta' incident li l-appellant kien involut fih u li minnu l-Qorti tista' tiddeżumi b'xi mod li huwa ma kienx f'kundizzjoni li jsuq minħabba xorb jew drogi. Fejn kienet il-prova lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni relattiv għal sewqan traskurat minn naħa tal-appellant f'dan il-każ? Il-provi oġġettivi f'dan il-każ huma neqsin.

72. Minħabba li, għar-raġunijiet imsemmija aktar il-fuq, din il-Qorti ma tistax tieħu kont tar-riżultat tat-test tan-nifs in kwantu dan ġie meħud mingħajr ma ġew osservati l-proċeduri statutorji u l-kawteli stabbiliti mill-Liġi, l-istess Qorti ġiet f'sitwazzjoni simili għal dik li din il-Qorti diversament presjeduta sabet ruħha fiha fl-

appell kriminali *Il-Pulizija vs. Raymond Debono* deciz nhar il-21 ta' Jannar 2016 fejn għalkemm il-Pulizija xammew riha ta' xorb fuq is-sewwieq, ma kienx hemm provi oħra oġġettivi li setgħu jagħtu indikazzjoni aktar b'saħħitha dwar il-mod tas-sewqan tal-appellant, u jekk kienx hemm indikaturi ta' spavalderija jew erraticità inspjegabbli fis-sewqan ta' tal-appellant, li setgħu kienu kaġun tal-incident u li huma wkoll ritenuti **bħala indikaturi li sewwieq ikun taħt l-effett ta' xorb alkoħoliku** mill-appelli kriminali *Il-Pulizija vs. Brenda Agius* deciz nhar il-15 ta' Mejju 2008 u *Il-Pulizija vs. Martin Zammit* deciz nhar it-13 ta' Frar 2013.

73. Biss apparti minn hekk, ma hemmx provi oħra li jindikaw il-kliem u l-imġieba tal-appellant li minnhom din il-Qorti tista' tasal tikkonkludi li huwa kien jikkwalifika bħala persuna li tkun qegħda ssuq jew tipprova ssuq jew ikollha l-kontroll ta' vettura bil-mutur jew vettura oħra li tkun fit-triq jew f'post pubbliku ieħor **u** ma tkunx f'kundizzjoni li ssuq **minhabba** xorb jew drogi li għal xi hin inaqqasulu l-kapaċità tiegħu li jsuq sew.

74. Dan jipprezenta wkoll xenarju simili għal dak riskontrat fl-appell kriminali *Il-Pulizija vs. Ramon Fenech* deciz nhar is-26 ta' Marzu 2015 fejn intqal li :

Veru illi baqa' diehel fuq il-karozza ta' quddiemu imma dan seta' kien sforz ta' traskuragni jew nuqqas ta' osservanza tar-regolamenti tat-traffiku da parti tal-appellant, izda mhux minhabba xorb jew drogi. Persuna jista' jkollha rieha ta' xorb però b'daqshekk ma jfissirx illi ma kinitx f'kundizzjoni li ssuq. Biex tasal għal dik il-konkluzjoni dan irid ikun abbinat ma' xi haga oħra bhal sewqan erratiku jew inkella rizultat ta' breathalyzer test mehud skont il-ligi. Għalhekk hawn ukoll il-Qorti ssib illi ma tistax issib htija għal dak li jirrigwarda t-tieni akkuza.

Ikkunsidrat

75. Illi l-ewwel imputazzjoni hija dik tas-sewqan tal-vettura b' manjera traskurata. Din l-imputazzjoni tista' tissussisti *independentement* mill-fatt jekk is-sewwieq kienx taht l-effett ta' xorb jew droga. Il-Qorti tagħmel referenza għal ġurisprudenza fejn saret distinzjoni cara bejn dak illi jitqies bħala sewqan traskurat u negligent kif ġej:

Sewqan traskurat (negligent driving) hu kwalsiasi forma ta' sewqan li jiddipartixxi minn jew li ma jilhaqx il-livell ta', sewqan mistenni minn sewwieq ragonevoli, prudenti, kompetenti u ta' esperjenza. Bħala regola, il-ksur tar-regolamenti tat-traffiku kif ukoll in-non-osservanza tad-disposizzjonijiet tal-Highway Code li jincidu fuq il-mod jew il-kwalita' ta' sewqan ta' dak li jkun, jammonta ukoll għal sewqan traskurat. Sewqan bla kont hu deskritt fl-artikolu 15 (2) ta' l-Ordinanza dwar ir-Regolamenti tat-Traffiku (Kap. 65) bħala sewqan "bi traskuragni kbira". Din it-tieni ipotesi, jigifieri ta' sewqan bla kont, tikkontempla s-sitwazzjoni fejn il-grad ta' traskuragni tkun kbira u tinkludi l-kazijiet fejn wiehed deliberatament jiehu riskji fis-sewqan li m'ghandux jiehu minhabba l-probabbilita' ta' hsara li tista' tirrizulta lil terzi, kif ukoll kazijiet fejn wiehed ikun indifferenti għal tali riskji. Sewqan perikoluz (dangerous driving) jirrikjedi li fil-kaz partikolari s-sewqan kien ta' perkolu għal terzi jew għall-propjeta' tagħhom. Biex wiehed jiddecidi jekk kienx hemm dana l-perikolu, wiehed irid jara c-cirkostanzi kollha tal-kaz, inkluzi l-hin u l-lokalita' ta' l-incident u l-prezenza o meno ta' traffiku iehor jew ta' nies għaddejjin bir-rigel. Sewqan f'kaz partikolari jista' jaqa taht tnejn jew aktar minn dawn it-tliet forom ta' sewqan, f'liema kaz japplikaw id-disposizzjonijiet tal-ligi u d-dottrina in materja ta' konkors ta' reati. Għall-finijiet ta' piena l-legislatur pogga s-sewqan bla kont u s-sewqan perikoluz fl-istess keffa. Ir-reat ta' sewqan traskurat hu kompriz u involut f'dak ta' sewqan bla kont u f'dak ta' sewqan perikoluz.⁶

76. In oltre fis-sentenza *Il-Pulizija vs. Alfonso Abela* din il-Qorti diversament ippreseduta rriteniet is-segwent:

Illi kif gie ritenut minn din il-Qorti (App. Krim. "Il-Pulizija vs. Aldo Muscat" [27.5.04]), jekk sewqan hux (i) negligent ; jew (ii) bla kont jew (iii) perikoluz hi kwistjoni ta' "Degree". (App.Krim. Pul. vs. Charles Bartolo [14.3.59] ; Pul. vs. Wilson, Vol. XXXIX p. 1018 u Pul. vs. Alfred

⁶ *Il-Pulizija vs. Alfred Mifsud*, deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali, nhar is-6 ta' Mejju 1997.

Vella, Vol. XLIV ; p. 933) u kif jidhru wara xulxin huma fl-iskala tas-serjeta' tagħhom (App. Krim. Pul. vs. Hardingham , [19.10.1963]) . Gie ukoll ritenut li biex jintegra ruhu irreat ta' sewqan perikoluz , hemm bzonn ta' certu grad ta' "recklessness" (App. Krim. Pul. vs. Charles Farrugia XXXIX p. 1018.) "Recklessness" giet defenita bhala "wilfully shutting one's eye" . (App. Krim. Pul. vs. Joseph Aquilina , 20.4.1963) . Invece sewqan negligenti jew traskurat ifisser nuqqas ta' prudenza ordinarja li wiehed ghandu jadopera biex jevita s-sinistri stradali (App. Krim. Pul. vs. Antonio Spiteri , Vol. XLIV , p.892.).⁷

77.Kif intqal aktar il-fuq f' dan il-każ ma giet prezentata ebda prova ta' kif u b'liema veloċita l-appellant kien qiegħed isuq il-vettura tiegħu qabel ma huwa gie mwaqqaf mill-Pulizija fir-*road-check* relattiv. Fix-xenarju probatorju f' dan il-każ l-anqas prova ta' xi kliem, incident, jew impatt fuq persuni, vetturi jew oġġetti oħra ma kien hemm. Din il-Qorti ma tqisx li jkun *safe and satisfactory* li ssib htija wkoll fl-ewwel imputazzjoni.

78.Il-Pulizija fl-affidavit tagħhom xehdu li huma qiesu li l-appellant kellu riħa ta' xorb fuqu. Izda huma ma jsemmu xejn fir-rigward ta' kif kien is-sewqan tal-appellant – ċjoe jekk kienx sewqan erratiku jew spavald jew b'xi mod ieħor li juri li ma kienx sewqan fin-norma tal-prudenza rikjesta mill-Liġi. Ir-reat de quo f' dan il-każ jikkwalifika l-mod ta' kif is-sewwieq ikun qiegħed isuq il-vettura bil-mutur aktar milli l-kondizzjoni mentali u interna tal-persuna li tkun qed issuq. Is-sejbien ta' htija tar-reat ta' sewqan traskurat trid tingieb b'riferenza għal kif is-sewwieq kien qiegħed isuq il-vettura bil-mutur tiegħu f' dak il-mument li huwa jkun gie osservat. Il-provi prodotti huma siekta dwar il-mod ta' sewqan tal-appellant.

⁷ deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar l-10 ta' Marzu 2005.

79. Din il-Qorti għalhekk ma tistax tqis li l-Prosekuzzjoni rnexxielha tipprova l-każ tagħha relattivament għall-ewwel imputazzjoni.

Decide

Għal dawn il-motivi din il-Qorti din il-Qorti tiċhad l-appell in kwantu ma setgħetx issib lill-appellat ħati fuq il-provi prodotti kontra tiegħu u b'hekk tikkonferma s-sentenza appellata mhux daqstant in bażi għar-raġuni miġjuba mill-Qorti tal-Maġistrati daqskemm għall-fatt li l-Prosekuzzjoni naqset milli tipprova l-każ tagħha lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni bi provi legalment ammissibbli.

Aaron M. Bugeja
Imħallef